

О. О. Молодожонова

Узагальнення судової практики про юридичну відповідальність у фармацевті

Запорізький державний медичний університет

Ключові слова: професійна відповідальність, фармацевт, юридична відповідальність.

Стрімкий розвиток фармацевті спричиняє збільшення навантажень на сучасного практика в цій галузі, що може призвести до менш ретельного виконання ним своїх обов'язків і застосування заходів юридичної відповідальності. Тому цілком очевидно, що альтернативним шляхом запобігання наявним проблемам може бути ґрунтовне та всебічне дослідження юридичної відповідальності у фармацевтичній діяльності сучасного провізора. З метою вивчення особливостей юридичної відповідальності у фармацевті як складової частини професійної здійснили статистичне дослідження випадків притягнення до юридичної відповідальності фармацевтичних фахівців у 19 областях України. Встановили, що у 2006–2014 роках у судах розглянуто відповідні цивільні, адміністративні та кримінальні справи, апеляційні та касаційні скарги, котрі пов'язані з професійною діяльністю фармацевтичних працівників. Доведено, що найчастішими є випадки залучення фармацевтичних фахівців до цивільної відповідальності з метою відшкодування збитків під час виконання службових обов'язків. Це свідчить про доцільність дослідження професійної відповідальності у фармацевті.

Обобщение судебной практики о юридической ответственности в фармацевции

О. А. Молодожённова

Стремительное развитие фармацевции влечёт за собой повышение профессиональных нагрузок на современного практика в этой области, что может привести к менее тщательному выполнению своих обязанностей и применению мер юридической ответственности. Поэтому вполне очевидно, что альтернативным путём предотвращения возникающих проблем может быть основательное и всестороннее исследование юридической ответственности в фармацевтической деятельности современного провизора. С целью изучения особенностей юридической ответственности в фармацевции как составной части профессиональной проведено статистическое исследование случаев привлечения к юридической ответственности фармацевтических специалистов в 19 областях Украины. Установлено, что за исследуемый период (2006–2014 гг.) в судах были рассмотрены соответствующие гражданские, административные и уголовные дела, апелляционные и кассационные жалобы, связанные с профессиональной деятельностью фармацевтических работников. Доказано, что наиболее частыми являются случаи привлечения фармацевтических специалистов к гражданской ответственности с целью возмещения убытков при исполнении служебных обязанностей. Это свидетельствует о дальнейшей целесообразности исследования профессиональной ответственности в фармацевции.

Ключевые слова: профессиональная ответственность, фармацевт, юридическая ответственность.

Актуальные вопросы фармацевтической и медицинской науки и практики. – 2016. – № 1 (20). – С. 87–89

Compilations of court decisions of legal responsibility in the pharmaceutical industry

О. О. Molodozhonova

Aim. Identify and summarize issues of legal responsibility in the pharmaceutical industry of Ukraine.

Methods and results. The author analyzed cases, which deal with liability among Court materials that are freely available to the public. The author reviewed more than 100 cases of claims to the courts, which deal with persons involved in pharmaceutical field, 94 cases of which were relevant study problems.

Conclusion. The author provided forensic analysis of pharmaceutical liability in pharmacy and compared the cases ratio in different regions of Ukraine. The author found that during 2006–2014 years the highest proportion of cases number was observed in Kyiv (12.77%), Donetsk (11.70%) and Odessa (9.57%) regions and the lowest share, respectively, in Kirovograd (1.06%), Luhansk (1.06%) Rivne (1.06%), Chernivtsi (1.06%) and Chernihiv (1.06%) regions. The author set the proportion of criminal cases brought against pharmaceutical workers and systematized punishment for criminal proceedings. The author set the proportion of civil cases investigated during forensic analysis of pharmaceutical workers offenses committed during the occupation. The author systematized grounds lawsuits against pharmaceutical workers under the Civil Code of Ukraine. The author set the proportion of administrative cases investigated during forensic analysis of pharmaceutical workers offenses committed during the occupation.

Key words: Professional Liability, Pharmacist, Legal Responsibility.

Current issues in pharmacy and medicine: science and practice 2016; № 1 (20): 87–89

Визначенням поняття професійної відповідальності займалися вчені: Н. Б. Грищенко, В. С. Єрмілов, С. Л. Сотніков, О. І. Худяков, С. І. Курпякова, А. О. Файер, М. Г. Матузов, А. М. Морозов, А. В. Степаненко, С. В. Кучеренко. Крім того, вагомий внесок у

розуміння окремих аспектів відповідальності фахівця фармацевтичної галузі зроблений сучасними науковцями Є. Г. Книшем, Б. П. Громовиком, О. Г. Алексеевим, Н. О. Ткаченко [1–6]. Зокрема, Є. Г. Книшем та О. Г. Алексеевим ґрунтовно та всебічно досліджений інститут адміні-

стративної відповідальності у фармацевтичній галузі. У своїй роботі автори детально та послідовно аналізують основні правові акти, що регламентували адміністративну відповідальність у фармацевтичній сфері на теренах України – Санітарний патент, Уложення про покарання, Статут про покарання, Адміністративний кодекс УРСР тощо. Наукові роботи Н. О. Ткаченко стосуються питань, що пов'язані з дослідженням та узагальненням підходів до розуміння соціальної відповідальності, виявлення її змісту у фармацевтичному секторі, визначенням сутності людського капіталу як об'єкта соціальної відповідальності фармацевтичної організації та практичних аспектів формування структури інвестування в людський капітал фармацевтичної галузі.

Незважаючи на значні успіхи сучасних вчених у дослідженні окремих аспектів відповідальності, аналіз вітчизняних робіт у фармацевтичній галузі дає змогу констатувати, що сьогодні майже відсутні роботи, котрі б повною мірою розкривали зміст юридичної відповідальності фармацевтичного фахівця.

Мета роботи

Виявлення та узагальнення проблемних питань юридичної відповідальності у фармацевтичній галузі.

Матеріали і методи дослідження

Для аналізу розгляду судових справ матеріальної відповідальності у суді використали матеріали, що розміщені у вільному доступі для громадськості [7]. Розглянули понад 100 випадків позовів до судів, фігурантами у справах були фармацевтичні фахівці, 94 випадки з них виявилися релевантними досліджуваній проблематиці. Аналіз та узагальнення зроблено за прикладом і на підставі офіційного видання Судової влади України.

Результати та їх обговорення

На підставі даних виявили, що протягом 2006–2014 років розглянуто справи у міських судах Автономної Республіки Крим, Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської, Луганської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Рівненської, Сумської, Херсонської, Хмельницької, Черкаської, Чернівецької та Чернігівської областей.

Найбільшу кількість справ розглянуто у Київській (12,77%), Донецькій (11,70%) та Одеській (9,57%) областях, найменшу – у Кіровоградській (1,06%), Луганській (1,06%), Рівненській (1,06%), Чернівецькій (1,06%) та Чернігівській (1,06%) областях. Кількість розглянутих справ в інших областях коливалась у межах 3–6%. Відомості стосовно Волинської, Закарпатської, Полтавської та Тернопільської областей відсутні.

Серед даних, що досліджували, справи розглядалися як за позовом фармацевтичних фахівців одноосібно (30,85%), фармацевтичних фахівців колективно (6,38%), так і з ініціативи фармацевтичних підприємств (27,66%). Крім того, мали місце зустрічні позови (3,19%) та позови за ініціативою державної податкової інспекції (6,38%), прокуратури (25,53%). Результати аналізу дали змогу

виявити, що за формою звернення до судів розглянуто цивільні (34,04%), адміністративні (8,51%), кримінальні справи (21,28%), апеляційні (29,79%) та касаційні скарги (6,38%).

За посадою як позивачі фармацевтичні фахівці – учасники судових справ, поділяються так: завідувач аптечного пункту (5,41%), завідувач аптечного кіоску (5,41%), провізор (2,70%), фармацевт (67,57%), посада не вказана (18,92%). Як відповідачі фармацевтичні фахівці були представлені так: засновник, директор фармацевтичного підприємства (2,00%), завідувач аптеки (10,00%), заступник завідувача аптеки (2,00%), завідувач аптечного пункту (12,00%), завідувач аптечного кіоску (4,00%), провізор (2,00%), фармацевт (56,00%), посада не вказана (12,00%).

Причини позову з боку позивача-роботодавця: стягнення майнової шкоди, відшкодування шкоди, що заподіяна працівником під час виконання трудових обов'язків, оскарження рішення суду про зміну формулювання причини звільнення, стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу, моральної шкоди. У цивільних справах проти фармацевтичних фахівців позивачі керувалися відповідними статтями Кодексу законів про працю України, підзаконними нормативно-правовими актами та Цивільним кодексом України.

Розгляд судових справ за цивільними позовами фармацевтичних підприємств завершився у 62,50% справ на користь фармацевтичних підприємств, у 25,00% у позовних вимогах було відмовлено та 12,50% позовів задоволено частково. Адміністративні справи, суб'єктами котрих виступали фармацевтичні фахівці, містили ознаки правопорушень, що передбачені відповідними розділами Кодексу України про адміністративні правопорушення та статей Кримінального Кодексу України. Зі справ, що надійшли до апеляційних судів від фармацевтичних підприємств, 25% задоволено, 25% задоволено частково, у 50% випадків відхилено. За касаційними скаргами, що надійшли від фармацевтичних підприємств, 33,34% задоволено та у 66,66% відмовлено.

Причини цивільних позовів з боку фармацевтичних фахівців: поновлення на роботі, стягнення середнього заробітку та відшкодування моральної шкоди, оскарження рішення суду про стягнення матеріальної шкоди у зв'язку з нестачею товару, стягнення несплаченої заробітної плати, поновлення на роботі та стягнення заробітної плати за час вимушеного прогулу, стягнення компенсації за невикористану відпустку, стягнення моральної шкоди, стягнення заборгованості з заробітної платні та моральної шкоди. У цивільних справах проти фармацевтичних підприємств позивачі керувалися ст. 3, 43 Конституції України, відповідними статтями Кодексу законів про працю України, Цивільного кодексу України та підзаконними нормативно-правовими актами. Ініціювання цивільних позовів фармацевтичних фахівців відбувалося на підставі відповідних положень Цивільного кодексу України. Розгляд судових справ за цивільними позовами фармацевтичних фахівців завершився у 21,43% справ на користь фармацевтичних фахівців, у 42,86% у позовних

вимогах відмовлено, у 28,57% позовів задоволено частково та у 7,14% випадків укладено мирову угоду. Апеляційні скарги, що надходили від фармацевтичних фахівців, були у справах за позовом фармацевтичних підприємств про відшкодування шкоди, котра заподіяна працівниками під час виконання трудових обов'язків. Розгляд судових справ за апеляційними скаргами фармацевтичних фахівців завершився у 16,67% справ на користь фармацевтичних фахівців, у 38,89% у позовних вимогах було відмовлено та 44,44% позовів задоволено частково.

Отже, результати свідчать про необхідність удосконалення фармацевтичного законодавства у напрямі регулювання професійної відповідальності задля збалансування інтересів аптечного закладу як суб'єкту господарювання та професійних інтересів фармацевтичного працівника.

Висновки

1. Здійснили судово-фармацевтичний аналіз матеріальної відповідальності у фармації та порівняльне

оцінювання співвідношення кількості справ за областями України, встановили, що протягом 2006–2014 років найвища питома вага кількості справ спостерігалася у Київській (12,77%), Донецькій (11,70%) та Одеській (9,57%) областях, найменша – у Кіровоградській (1,06%), Луганській (1,06%), Рівненській (1,06%), Чернівецькій (1,06%), Чернігівській (1,06%) областях.

2. Встановили питому вагу кримінальних справ, що порушені проти фармацевтичних працівників, систематизували покарання за кримінальним провадженням.

3. Встановили питому вагу цивільних справ, що досліджені в ході судово-фармацевтичного аналізу правопорушень фармацевтичних працівників, скоєних під час професійної діяльності.

4. Систематизували підстави позовів проти фармацевтичних працівників за Цивільним Кодексом України.

5. Встановили питому вагу адміністративних справ, що досліджені в ході судово-фармацевтичного аналізу правопорушень фармацевтичних працівників, скоєних під час професійної діяльності.

Список літератури

1. Алексєєв О.Г. Аналіз та співвідношення термінів «фармацевтична галузь» та «фармацевтична сфера» як об'єктів адміністративно-правової охорони / О.Г. Алексєєв // Адвокат. – 2010. – №8. – С. 39–42.
2. Алексєєв О.Г. Історичні аспекти розвитку інституту адміністративної відповідальності за правопорушення у фармацевтичній сфері України / О.Г. Алексєєв, Є.Г. Книш // Фармацевтичний журнал. – 2013. – №5. – С. 43–50.
3. Книш Є.Г. Напрями удосконалення термінологічних підходів до визначення «фармацевтична сфера» у контексті юридичної відповідальності учасників правовідносин, що виникають під час обігу лікарських засобів / Є.Г. Книш, О.Г. Алексєєв // Запорозький медичний журнал. – 2013. – №5. – С. 109–111.
4. Професійна відповідальність лікаря (досвід зарубіжних країн) / А.М. Морозов, А.В. Степаненко, С.В. Кучеренко // Український нейрохірургічний журнал. – 2004. – №4. – С. 88–92.
5. Ткаченко Н.О. Людський капітал як об'єкт соціальної відповідальності фармацевтичної організації / Н.О. Ткаченко, Б.П. Громовик // Фармацевтичний журнал. – 2014. – №5. – С. 16–21.
6. Ткаченко Н.О. Формування соціальної відповідальності у системі вищої фармацевтичної освіти / Н.О. Ткаченко, Е.Г. Книш, Н.М. Червоненко // Фармацевтичний журнал. – 2013. – №3. – С. 23–28.
7. Ткаченко Н.О. Аналіз визначення поняття «соціальна відповідальність» та його інтегроване розуміння у фармації / Н.О. Ткаченко // Запорозький медичний журнал. – 2013. – №3. – С. 125–128.
8. Інформаційно-правова система «Правоскоп» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pravoscope.com/>.

References

1. Aleksiev, O. H. (2010) Analiz ta spivvidnoshennia terminiv «farmatsevtichna haluz» ta «farmatsevtichna sfera» yak ob'iektiv administrativno-pravovoi okhorony [Analysis and value of the terms «pharmaceutical sector» and «pharma-

ceutical industry» as the object of administrative and legal protection]. *Advokat*, 8, 39–42. [in Ukrainian].

2. Aleksiev, O. H., & Knysh, Ye. H. (2013) Istorychni aspekty rozvytku instytutu administrativnoi vidpovidalnosti za pravoporushennia u farmatsevtichnii sferi Ukrainy [Historical aspects of the institute of administrative responsibility for violations in the pharmaceutical sector of Ukraine]. *Farmatsevtichnyi zhurnal*, 5, 43–50. [in Ukrainian].
3. Knysh, Ye. H., Aleksiev, O. H. (2013) Napriamy udoskonalennia terminolohichnykh pidkhodiv do vyznachennia «farmatsevtichna sfera» u konteksti yurydychnoi vidpovidalnosti uchashnykiv pravovidnosyn, shcho vynykaiut pid chas obihu likarskykh zasobiv [Areas of improvement terminological approaches to the definition of “Pharmaceutical sector” in the context of the legal liability of participants relations arising during medical drugs]. *Zaporozhskij medicinskij zhurnal*, 5, 109–111. [in Ukrainian].

4. Morozov, A. M., Stepanenko, A. V., & Kucherenko, S. V. (2004) Profesiina vidpovidalnist likaria (dosvid zarubizhnykh krain) [Professional liability doctor (foreign experience)]. *Ukrainskyi neirokhirurhichnyi zhurnal*, 4, 88–92. [in Ukrainian].
5. Tkachenko, N. O., & Hromovyk, B. P. (2014) Liudskiy kapital yak ob'iekt sotsialnoi vidpovidalnosti farmatsevtichnoi orh-anizatsii [Human capital as an object of social responsibility of pharmaceutical]. *Farmatsevtichnyi zhurnal*, 5, 16–21. [in Ukrainian].
6. Tkachenko, N. O., Knysh, E. H., & Chervonenko, N. M. (2013) Formuvannia sotsialnoi vidpovidalnosti u systemi vyshchoi farmatsevtichnoi osvity [Formation of social responsibility in higher pharmaceutical education]. *Farmatsevtichnyi zhurnal*, 3, 23–28. [in Ukrainian].
7. Tkachenko, N. O. (2013) Analiz vyznachennia poniattia «sotsialna vidpovidalnist» ta yoho intehrovane rozuminnia u farmatsii [Analysis of the definition of «social responsibility» and its integrated understanding of Pharmacy]. *Zaporozhskij medicinskij zhurnal*, 3, 125–128. [in Ukrainian].
8. *Informatsiino-pravova sistema «Pravoskop»* [Information and legal system «Pravoskop»]. Retrieved from <https://pravoscope.com/>.

Відомості про автора:

Молодогонова О. О., асистент каф. управління і економіки фармації, медичного та фармацевтичного правознавства, Запорізький державний медичний університет, E-mail: o.a.molodozhonova@gmail.com.

Сведения об авторе:

Молодогонова О. А., ассистент каф. управления и экономики фармации, медицинского и фармацевтического правоведения, Запорозький госуниверситет, E-mail: o.a.molodozhonova@gmail.com.

Information about author:

Molodozhonova O. O., Assistant, Department of Management and Economics of Pharmacy, Medical and Pharmaceutical Law, Zaporizhzhia State Medical University, E-mail: o.a.molodozhonova@gmail.com.

Надійшла в редакцію 02.02.2016 р.